

Басқару жүйесіндегі мотивация және оның теориялары

Н.К. Токсанбаева

Казанков Вячеслав

«Тұрақтылық психологиясы»

Тұрақтылық шегі

Тұрақтылық нормаларының соңғы шектері тұрақтылықтың шегін құрайды, оның шегі бұзылса, тұрақтылықты жоғалтуға әкеліп соғады.

«Жерде өмір пайда болғанда „сыртқы ортаның зияны“ деген ұғым туындады», – дейді ресейлік психолог П. К. Анохин. Яғни, жүйеге оның шекті деңгейіне жеткенге дейін қандай да бір әсерін тигізу тән. Бұлай болмаса, тұрақтылықтың қысқа мерзімді, орта мерзімді және толықтай жоғалуына организмнің нормасынан өз қалауынсыз ауытқуы болады. «Әр материалдық жүйе оның ішкі тартылыс күші сыртқы әсерлермен теңеспейінше берілген бөлек нәрсе ретінде болады. Бұл қарапайым тасқа да, күрделі химиялық затқа да қатысты. Соны өзіне және организмге қатысты елестетуге болады. Әр сәтте қоршаған орта шарттарына теңесіп жатқанда белгілі бір жабық жүйе өмір сүре алады. Ал бұл теңесу бұзылса, ол жүйе ретінде өмір сүруін тоқтатады», – дейді И. П. Павлов.

Тұрақтылық нормасының шектері «жоғарғы» және «төменгі» шектермен анықталады, олар екі сипаттамаға ие. Біріншіден, бұл жүйенің потенциалды мүмкіндіктері, екіншіден, бұл ортаның объективті талаптары. Тұрақтылық нормасының соңғы шектері қызыл сызықпен белгіленеді, бұл жерде жүйенің құлдырауы жүрнді. Қызыл сызық - қоздырушы нәрселерге экстремалды реакциясы бар жүйенің нашар жағдайы. Жалпы түсініктер бойынша экстремалды реакция деп интегративті сипаты шегіне дейін күшейшенде болатын шектік деңгейіне жететін реакцияны атайды.

Егер жүйе тұрақтылық шегіне жетсе, онда қайтарымсыз күйге - аттракторға ауыса бастайды. Аттрактор – жүйенің бұрынғы күйлерінің біріне қайта орала алмайтын белгілі бір күйі. Тұрақтылық шегі – норманың шекті нүктелеріне жеткенде жүйе қайтарымсыз аттрактор күйіне түсе бастауымен сипатталатын көлем. Мұндай жағдай орын алмас үшін жүйе Тұрақтылық резервіне ие болуы тиіс.

- Вячеслов Казанков
- **Тұрақтылық психологиясы**
- Психология мен педагогикадағы тұрақтылық
- Психология мен педагогика саласындағы теориялық және практикалық міндеттер зерттеушілерді тұлғаның тұрақтылығы мәселелерінің түрлі аспектілерімен айналысуға итермелейді.

Л. В. Куликов-психологиялық тұрақтылықты түсінуге алғашқылардың бірі болып әрекет еткен ғалым, ол жеке аспектілерінің төзімділігі, тепе-теңдік, қарсылық болып табылатын жеке тұлғаның сапасын түсінді. Бұл ретте тұрақтылық-бұл қиындықтарға қарсы тұру, фрустрация жағдайында сенімді сақтау қабілеті. Тепе-теңдік-бұл қолайлы шекарадан шықпай, кернеу деңгейін ұстап тұру қабілеті.

Маслоу А.

Мотивация және тұлға

Ғылымдағы құралдар басымдығы мен догматизм

Құралдар басымдығы ғылыми догматизмді туғызады. Ғылыми проблемаларды құру оңай емес, классификациялау мен реттеуді талап етеді. Шешілген проблема проблема болудан қалады, ол әдіс немесе техника болып кетеді, ал құрылмаған проблема ол тіпті жоқ деп есептеледі. Сондықтан, шешілген проблема орнына әдіс пен техниканы құрастырып, классификациялауға болады. Мұндай классификацияға "ғылыми әдістеме заңдары" деген атау береміз. Канондалған, өтірікке құрылған тарихи салттар, бұл "заңдар" зерттеушіге көмектеспей, оның қол-аяғын байлап тастайды. Ол жалыққан әрі шығармашылыққа қызықпайтын ғалым жазылған догмалар арқылы ғана зерттеу жүргізеді.

Догматизм "ғылым" деген жаратылыстану ғылымдарынан енген әдіс пен техникаларды қолдануды білдіретін психологияда және әлеуметтік ғылымдарда қауіпті. Дәл осы догматизм көптеген психологтар мен социологтарды заман талабына сай психологияның жаңа әдістерін табудың орнына бұрыннан бар, әбден талқыланған әдістемемен жұмыс істеуге итермелейді.

Ғылымдағы дәстүрлер - күдікті нәрсе, догматизм мен дәстүрлердің соңынан көзсіз сену ғылымға үлкен зиян келтіреді.

Догматизмнің ғылымдағы қаупі

Догматизмнің ғылымға негізгі қаупі - ол ғылыми танымның әдістемесін жаңартуға кедергі келтіреді. Заңнан аттамайтын ғалымға ғылыми әдістеменің заңдары догмаға айналған. Таптырмас әдісті қолдану, проблеманы стандартты емес тұрғыда шешу күдік тудырады, бұл психоанализ, гештальт- терапия, Роршах тестімен де солай болған. Күдіктену мен дұшпандықтан қазір психология мен социологияға аса қажет логикалық және статистикалық шаралар мен техникалардың біртұтас, қалыпты жүйесі құрылмайынша құтыла алмаймыз. Ғылыми жаңалық біріккен жұмыстардың нәтижесі мен көптеген адамның бірігуінің нәтижесінде болады. Дарынсыз ғалым ғана ұжыммен бірге жетістікке жете алады. Егер күдік пен дұшпандық болса, ғылым өз дамуын тежейді, даму өз проблемасын шешу үшін генийін күтуіне тура келеді. Догматик ғалымдар ғылымның толық құқылы қожайыны ретінде нағыз білімді ғалымдарды кейінге ығыстырады. Мойындалмаған данышпанға бақытты сәтті күту ғана қалады, ол өз алаңынан шығып, ғылымға өз догмаларының билігін орнатқан кезде ғана өз идеясын көпшілікке мойындатады. Догматизмнің басқа қаупі ғылымның юрисдикцияны шектейтін құралдарға баса назар аудару болып табылады. Догматизм жаңа ғылыми әдістердің дамуын тежеп қана қоймай, жаңа проблеманы табуға ұмтылатын ғалымға үлкен кедергі болады.

Мотивация және Тұлға

Адамды ғылымда зерттеу - бұл ғылымды зерттеудің іргелі және қажетті аспектісі. Ғылым әлеуметтік институт ретінде адам табиғатының жеке аспектілерін жобалаудың бір түрі болып табылады.

Абрахам Гарольд Маслоу

Маслоу Қажеттіліктерінің иерархия теориясы

- Негізгі идеялар :
- Қанағаттанарлықсыз қажеттілік адамды іс – әрекетке итермелейді, қанағаттанған адамдар адамдарды ынталандырмайды;
- Иерархияға деген қажеттілік неғұрлым жоғары орын алған сайын, соғұрлым аз адамдар үшін олар мінез-құлықтың мотиваторы болады.

В. Н. Дружинин

«Жалпы қабілет психологиясы»

ДЖ. ГИЛФОРД МОДЕЛІ

Дж. Гилфорд өзінің жалпы қабілеттер саласындағы зерттеулерінің нәтижесін жүйелей келе, «интеллект құрылымы (SI)» моделін ұсынды. Алайда, бұл модель алғашқы тәжірибеден алынған арақатынастық матрицаларды факторландырудың нәтижесі емес, керісінше тек теориялық жорамалдарға негізделетіндіктен дәлелсіз модельге жатады. Өзінің жасырын құрылымы бойынша модель необихевиористік болып табылады. Мына сызбаға негізделеді: стимул — жасырын операция — реакция. Гилфорд моделіндегі стимулдың орны «мазмұнын» алады, ал «операция» деп ойлану процесін айтады, «реакция» — операцияны материалға қолданудың нәтижесі. Модельдегі факторлар тәуелсіз. Осылайша, модель үш өлшемді болып келеді, модельдегі интеллект шкаласы — атаулар шкаласы. Гилфорд операциясын психикалық процесс ретінде анықтайды: таным, жады, дивергентті ойлау, конвергентті ойлау, бағалау. Міндеттердің мазмұны операция жүргізілетін материал немесе ақпараттың ерекшеліктерімен анықталады: сурет, символдар (әріптер, сандар), семантика (сөздер), мінез-құлық (адамдардың тұлғалық ерекшеліктері туралы мәліметтер және мінез-құлық себептері).

Нәтижелер — тәжірибеден өтуші жауап беретін форма: элемент, кластар, қарым-қатынас, жүйелер, түрлену типтері және шешімдер. Гилфорд моделінің әр факторы интеллекттің үш өлшемі санаттарының үйлесімі нәтижесінде құрылады. Санаттары механикалық тұрғыда үйлесімділік құрады. Факторлар атауы шартты түрде анықталады. Гилфордтың классификациялық сызбасында барлығы $5 \times 4 \times 6 = 120$ фактор. Ол қазір 100 астам фактор нақты анықталған деп есептейді, яғни оларды анықтайтын тесттер таңдалған. Дж. Гилфорд концепциясы, әсіресе, дарынды балалармен және жасөспірімдермен жұмыс істейтін педагогтердің жұмысында АҚШ-та кеңінен қолданылады. Оның негізінде білім беруді дұрыс жоспарлауға және қабілеттерін дамытуға бағыттауға мүмкіндік беретін оқыту бағдарламалары жасалған. Гилфорд моделі Иллиной университетінде 4-5 жастағы балаларды оқытуда қолданылады. Көптеген зерттеушілер дивергентті және конвергентті ойлауды бөлуді Дж. Гилфордтың басты жетістігі деп санайды. Дивергентті ойлау бір мағыналы мәліметтердің негізінде көптеген шешімдерді туғызуымен байланысты және Гилфордтың болжамы бойынша ол шығармашылықтың негізі болып табылады. Конвергентті ойлау тек бір ғана дұрыс жауапты табуға бағытталады және интеллекттің дәстүрлі тесттерімен анықталады. Гилфорд моделінің кемшілігі факторлық-аналитикалық зерттеулердің нәтижелері көбінесе сәйкеспейтіні болып табылады. Гилфорд ойлап тапқан факторларды «субъективті айналу» алгоритмі, «кептелу» мәліметтері «үйлестіру өлшемінің» моделі, интеллект зерттеушілерінің барлығы сынға ұшырайлы.

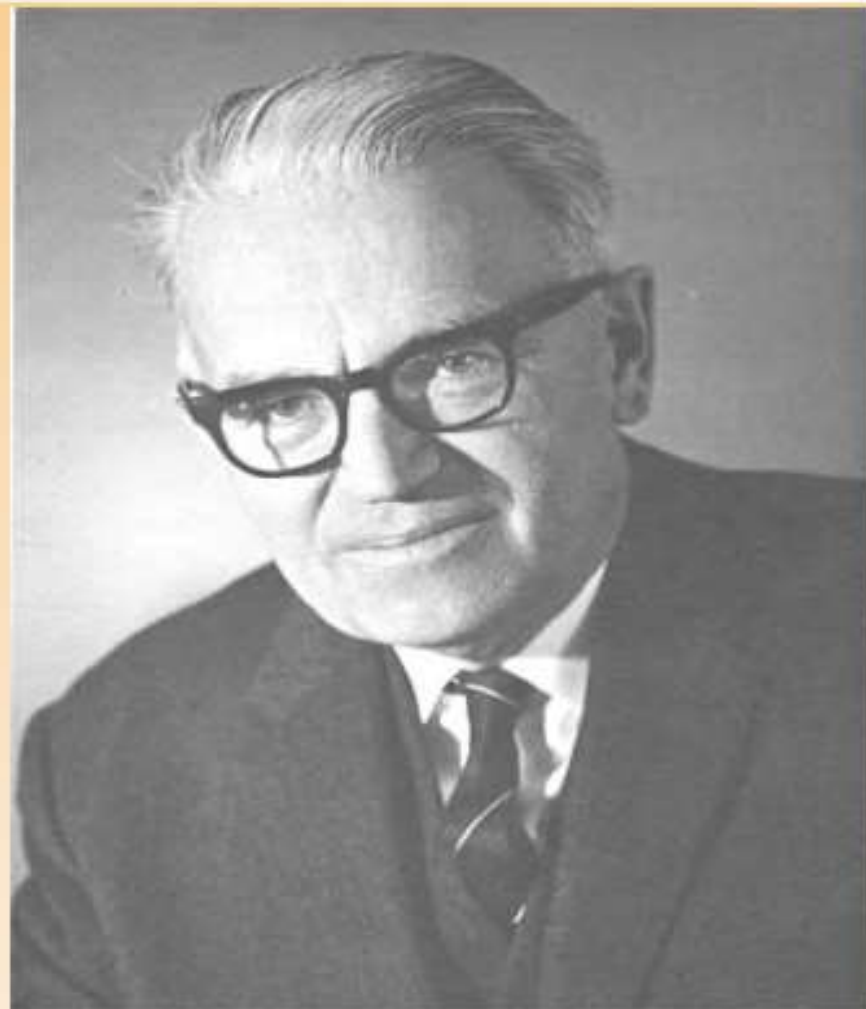
- В.Н.Дружинин
- **Жалпы қабілет психологиясы**
- **БАСҚА КОГНИТИВТІ МОДЕЛЬДЕР**

Ақыл-ойға жиі айтылған нұсқалардың бірі x моделі болып табылады. Соңғы сияқты, Гарднер "hard way" сынайды және ақыл-ойды өте түсіндіреді. Ол адамның көптеген түрлері туралы айтуға болады деп санайды.

Герцбергтің екі факторының теориясы

Автор аламдардың мінез-
кұлқына
Қанағаттанушылық
пен
Қанағаттанбаушылық
әсер ететінін көрсетті.

Басшы алдымен
Қызметкерлерден
Қанағаттанбаушылықт
ы алып, содан кейін
Қанағаттанушылыққа
Қол жеткізуі тиіс.

Брайан Трейси

«Мотивация»

Басшылық стилі

Бұл адамдардың компания туралы не ойлайтыны және олардың мотивациясы қай деңгейде екенін анықтайтын негізгі фактор. Көп жағдайда басшының ауысуы психологиялық климатты және қызметкерлердің жұмыс өнімділігі мен жалпы компанияны өзгертеді. SWAT тобы үшін немесе өрт сөндіру тобы үшін басшылықтың тік және диктаторлық стилі қолданылуы керек, мұнда басшы адамдарға не істеу керектігін тез-тез айтады да, қызметкерлердің жеке сезіміне назар аудармайды. Басқарудың бұл стилін жойылып кетпес үшін күресіп жатқан кейбір кәсіпкерлік компаниялардан байқауға болады. Алайда, көп жағдайда басқарудың "жоғарыдан төменге" дәстүрлі стилі бүгінгі ұрпақ үшін тиімсіз. Адамдар өз ойын айтуға мүмкіндік алсам дейді, оны тыңдағанын қалайды және қалай жұмыс істейтінін анықтағысы келеді.

Сыйақы беру жүйесі

Әр компанияда белгілі бір сыйақы беру жүйесінің типі болады, ол көп жағдайда адам мен бөлімге байланысты құрылады. Майкл Лебеф өзінің *The Greatest Management Principle in the World* кітабында: Сыйақымен дәмелендірген жұмыс қана орындалады. Егер сіз үлкен нәтижеге қол жеткізгіңіз келсе, сыйақыны көбірек тағайындаңыз. Нәтижені төмендеткіңіз келсе, сыйақыны азырақ беріңіз немесе жазаны күшейтіңіз. Адамдар стимулды сезеді. Компаниялар көп жағдайда тиімді өнімдерді анықтайды, одан кейін қызметкерлердің бұл өнімдерді сатқаны үшін алатын комиссиясын өсіреді, бұл кезде пайдасы аз тауарлардың комиссиясын төмендетеді. Сатушылар мен менеджерлер мұндай әдіске - нақты іс немесе нақты мақсат орындалғанда берілетін қаржылық сыйақының өсуі мен төмендеуіне тез жауап қайтарады.

Ольга Кныш

"Мотивация личности теория Маслоу"

Өзін-өзі дамыту қажеттілігі

"Тіпті осы негізгі қажеттіліктердің барлығы қанағаттандырылса да, көп жағдайда жаңа қажеттіліктер туындайды" - дейді Маслоу. Бұл адамның өзін-өзі дамытуынан, өзін-өзі табуына ұмтылатындығынан пайда болады. "Өзін бақытқа бөлеу үшін музыкант музыка, суретші картина, ақын өлең жазуы тиіс". Маслоу тұлға негізгі өзін-өзі көрсету қажеттіліктердің ең жоғары формасы болып табылады, бірақ ол осы уақытқа дейін пайда болмайды ал адам негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыра алмағанда ды. Тек таңдалғандардың аз бөлігі мотивациялық эволюцияның биігіне жетеді. Маслоу терминдерді қолдана отырып, жоғары «қажеттілік деңгейінің» ерекше рөлін ерекше атап өтеді «Өсудің қажеттіліктері, тұлғаның дамуы» (өсу қажеттіліктері) және «жедел қажеттіліктер» (болу) қажеттілік, В-қажеттілік).

Маслоудың көзқарасы бойынша, қажет болып табылмайтын бірқатар өлшемдерді анықтады. Мотивация иерархиядағы ең жоғары деңгейге жетудің шарты. Біріншіден, адам үшін өзін-өзі тану деңгейіне жеткенде, төменгі деңгейлердің қажеттіліктері тоқтайды. Әділдік, ақиқат, сұлулық, кемелдік - бұл құндылықтардан ең маңыздысын аласыз. «Өзін-өзі жүзеге асыратын адам «ең жоғары» құндылықтар деп: бірлік, ғалам тұтастығы, кемелдік, ақиқат, әділеттілік, өмір, әртүрлілік, қарапайымдылық, сұлулық, кемелдік, бірегейлік, өзін-өзі қамтамасыз ету және т.б. таниды». «Өзін-өзі тану - бұл табиғи даму адамның табиғаты, дәлірек айтсақ, адамның мәні неде екенін дамыту». Маслоу өз жұмысында қасиеттердің егжей-тегжейлі сипаттамасына үлкен мән береді. Ол өзін-өзі дамытуға ұмтылатын адамдарды ерекше атап өтеді. Өзін-өзі тану процесі жеке адамның мүмкіндіктері мен әлеуеті шексіз, қаншалықты шексіз екенін көрсетеді. Адамдар парасатты, объективті қабылдаумен ерекшеленетін өзін-өзі тану деңгейіне жеткен кезде, олар әлемді сол қалпында қабылдайды, жетілдіруге ұмтылады, жақын адамдармен қарым-қатынасты үзбейді. Олар өз іс-әрекетінде еркін, жаңа идеяларға ашық болып келеді. Мінсіз жетілу туралы қате ойда болуы мүмкін.

Заголовок слайда

- Кез-келген ғылым саласы мен ғылымның кез-келген теориясы, егер біз білім жолында алға бассaq, дамуға жаңа серпін береді.
- 1) объективтіліктің себептері және бейтараптық,
- 2) абстракцияның қайнар көздері;
- 3) шығармашылықтың табиғаты;
- 4) «өсіру» көздері және оған қарсы тұру жолдары;
- 5) қалаулар, үміттер, уайымдар мен үміттердің әсерінен қабылдауды бұрмалаудың мәні.
- 6) ғалымның әлеуметтік рөлі мен мәртебесі;
- 7) интеллектуалдыққа қарсы мәдени детерминанттар;
- 8) нанымдардың, сенімдердің, сенімділіктің сипаты және т.б.

Хэппи таим
web.whatsapp.cc
* ОАЭ от 100 00

Табиғат заңдары және адам психологиясының заңдары

Адам психологиясының заңдары қандай да бір мағынада табиғат заңдарына сәйкес келеді, бірақ өз ерекшеліктері бар. Адам-табиғаттың бір бөлігі, бірақ бұл факт табиғат заңдарына толық сәйкес өмір сүреді дегенді білдірмейді. Адам табиғат заңдарын елемеуге болмайды, бірақ бұл ешбір жағдайда да табиғаттың жалпы заңдарынан өзгеше болмыстың адам заңдарының болу фактісін жоққа шығармайды.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ